

اتحادیه بذر فرانسه، گزارشی یک سفر

فرهاد خیری

معاون تحقیقات شناسایی و ثبت ارقام گیاهی

در خرداد ماه سال جاری هیأتی از سوی وزارت جهاد کشاورزی به سرپرستی جناب آقای مهندس کشاورز معاون وزیر در امور زراعت به منظور پیگیری اجرای تفاهات به عمل آمده با اتحادیه بذر فرانسه و آشنایی با نظام بذری این کشور به پاریس عزیمت نمود. در طول این سفر پنج روزه که برنامه ریزی آن از سوی اتحادیه بذر فرانسه به عمل آمده بود، ضمن بازدید از بخش‌های مختلف بذر این کشور شامل بخش‌های دولتی و شرکت‌های خصوصی، قوانین و مقررات فرانسه در زمینه تولید، گواهی، ثبت و معرفی ارقام جدید گیاهی به تفصیل از سوی اشخاص و سازمان‌های ذیربط به منظور آشنایی هیأت ارائه گردید. آنچه که در این سفر بیش از هر چیزی نمود داشت، حضور جدی و مؤثر بخش غیر دولتی بذر این کشور، در قالب اتحادیه بذر فرانسه، در نظام بذری، به ویژه در مجامع تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری این کشور و تاثیرگذاری آن در ایجاد و اصلاح مقررات بذر این کشور و حتی اتحادیه اروپا می‌باشد.

درگیر در صنعت بذر، فرانسه را به بزرگترین صادرکننده بذر گیاهان زراعی و سومین صادرکننده بذر سبزی و صیفی در دنیا تبدیل کرده است. این کشور علیرغم آنکه صادرکننده بزرگ بذر در جهان به‌شمار می‌رود، و طی یک دهه گذشته صادرات آن به‌طور مستمر افزایش داشته و به بیش از ۱۴۵ کشور جهان بذر صادر می‌کند، همزمان یکی از واردکنندگان بذر در جهان نیز می‌باشد. به گونه‌ای که این حجم عظیم واردات بذر، فرانسه

صنعت بذر فرانسه یکی از بزرگترین و پیشروترین صنایع بذر در جهان به‌شمار می‌رود. گردش مالی این صنعت در فرانسه در سال ۲۰۱۴ بالغ بر ۳/۲ میلیارد یورو بوده است که باعث شده این کشور به بزرگترین تولیدکننده بذر در اروپا تبدیل شود. صنعت بذر فرانسه متشکل از ۷۱ شرکت فعال در امر به‌نژادی، ۲۳۷ شرکت تولیدکننده بذر و بیش از ۱۷۸۰۰ کشاورز تولیدکننده بذر می‌باشد. این حجم عظیم از افراد و شرکت‌های

را به بزرگترین بازار بذر اتحادیه اروپا و سومین بازار بزرگ بذر دنیا بعد از ایالات متحده آمریکا و چین تبدیل کرده است. برای دستیابی به این سطح از توسعه یافتگی صنعت بذر در فرانسه، چارچوب و نظام حقوقی بذر این کشور بر ۳ محور اصلی به شرح ذیل استوار گردیده است:

محور اول - حمایت از حقوق به‌نژادگران ارقام جدید

فرانسه یکی از کشورهای مهم عضو کنوانسیون حمایت از ارقام جدید گیاهی (UPOV) و نیز دفتر ثبت ارقام اتحادیه اروپا (CPVO) بوده و به‌نژادگران گیاهی می‌توانند برای حمایت از ارقام جدید خود نسبت به ثبت این ارقام نزد نظام ملی حمایت از ارقام جدید گیاهی فرانسه^۲ (INOV) یا نظام حمایت از ارقام جدید گیاهی اتحادیه اروپا (CPVO) اقدام نمایند. وجود نظام حمایتی قوی در فرانسه سبب گردیده که به‌نژادگران گیاهی نسبت به بازگشت سرمایه‌گذاری خود در امر به‌نژادی مطمئن باشند.

محور دوم - ثبت رقم در فهرست رسمی ارقام گیاهی^۳

برای تجاری کردن ارقام جدید، درج نام آن در فهرست رسمی ارقام گیاهی فرانسه ضروری است. درج نام رقم در فهرست رسمی بر پایه انجام آزمون تمایز، یکنواختی و پایداری (DUS) برای کلیه گونه‌ها و تعیین ارزش زراعی (VCU)، صرفاً برای ارقام مهم زراعی، استوار است. الزام به درج نام رقم در فهرست های رسمی تضمین کننده آن است که دو رقم مختلف تحت یک نام و یا یک رقم تحت دو نام مختلف در فهرست ثبت نشوند. فرآیند انجام آزمون‌های فوق توسط گروه مطالعه و آزمون ارقام و بذره‌های جدید فرانسه (GEVES)^۴ که از طرف کمیته فنی دائمی به‌نژادی وزارت کشاورزی فرانسه (CTPS)^۵ مامور به انجام این آزمون‌ها است، صورت می‌پذیرد.

محور سوم - نظام اجباری گواهی بذر

در اتحادیه اروپا عرضه هرگونه بذر به بازار مستلزم کسب گواهی از مراجع ذیربط است. در فرانسه کار گواهی بذر از طرف وزارت کشاورزی این کشور به اتحادیه بذر فرانسه (GNIS) واگذار شده و اتحادیه مذکور نیز از طریق سرویس رسمی کنترل و گواهی بذر (SOC)^۶ که یکی از اعضای اتحادیه به شمار می‌رود، امر گواهی بذر را به سرانجام می‌رساند. به استثنای بذور سبزی و صیفی، که فرآیند جداگانه ویژه‌ای برای گواهی دارند، کنترل و گواهی بذور سایر گونه‌ها در سطح مزرعه، کارخانه بوجاری و آزمایشگاه صورت می‌پذیرد.

بذور تأیید شده توسط سرویس فوق با نصب لیبل رسمی گواهی بر روی بسته‌های بذری قادر به راه‌یابی به بازار می‌شوند.

تنوع اقلیمی، خاک‌های غنی، دانش تولیدکنندگان بذر و سابقه طولانی فرانسه در به‌نژادی ارقام گیاهی، که سالیانه بیش از ۶۰۰ رقم جدید به عرصه کشاورزی وارد می‌کند، مبین توان این کشور در تولید بذر است. اما این موارد تنها بیان‌کننده بخشی از دلایل ظرفیت فرانسه در تولید بذر است. دلیل اصلی قدرت صنعت بذر این کشور وجود سازمان‌های فعال در بخش‌های مختلف صنعت بذر است که در چارچوب قوانین و مقررات بذر فرانسه فعالیت می‌نمایند.

اتحادیه بذر فرانسه (GNIS) به عنوان مهم‌ترین تشکل فراگیر بذری، یک سازمان حرفه‌ای است که کلیه دست‌اندرکاران صنعت بذر این کشور اعم از به‌نژادگران، تولیدکنندگان بذر، توزیع‌کنندگان بذر، کشاورزان، صنایع فرآوری و سایر افراد و گروه‌های ذی‌نفع در آن مشارکت دارند. برخی از اهداف اتحادیه عبارتند از: نمایندگی نمودن صنعت بذر فرانسه از طریق کار با وزارت کشاورزی فرانسه از یک سو و افراد حرفه‌ای فعال در این صنعت از سوی دیگر. توسعه و تقویت جریان اطلاعات بین افراد درگیر در صنعت بذر و فراهم نمودن چارچوبی به منظور بحث و تبادل نظر، به‌ویژه بین تولیدکنندگان بذر، از دیگر اهداف این اتحادیه است. همچنین اتحادیه و بخش‌های

زیر مجموعه آن بر بازار بذر نظارت می‌نمایند تا از عرضه مستمر بذر اطمینان حاصل کنند. نهایتاً ارتقای مستمر کیفیت بذر و آرایه آموزش‌های تخصصی در زمینه بذر از دیگر فعالیت‌های اتحادیه بذر فرانسه به شمار می‌رود. نمایندگان بخش‌های مذکور در هشت بخش تخصصی محصولی سازماندهی شده و رؤسای هر کدام از این بخش‌ها همراه با نماینده وزارت کشاورزی فرانسه در قالب یک هیأت اداری^۷

صنعت بذر

فرانسه بزرگترین صادرکننده بذر گیاهان زراعی و سومین صادرکننده بذر سبزی و صیفی در دنیا است و علیرغم آنکه صادرکننده بزرگ بذر در جهان به شمار می‌رود و طی دهه گذشته صادرات آن به طور مستمر افزایش داشته است، همزمان یکی از واردکنندگان بذر در جهان نیز می‌باشد.

تشکیلات

گواهی بذر از طرف وزارت کشاورزی فرانسه به اتحادیه بذر کشور واگذار شده است و دلیل اصلی قدرت صنعت بذر فرانسه وجود سازمان‌های فعال در صنعت بذر است که در چارچوب قوانین و مقررات بذر فرانسه فعالیت می‌نمایند.

بذرهای زراعی شامل موارد ذیل است:

گواهی رقم^۸: دربرگیرنده خلوص رقمی و هویت آن است که پایه آن براساس بازدهیهای مزرعه‌ای است.

گواهی تکنولوژیکی: تضمین کننده خلوص فیزیکی و قدرت جوانه‌زنی بذر است که در آزمایشگاه و براساس روش‌های انجمن بین‌المللی آزمون بذر (ISTA) تعیین می‌شود.

گواهی سلامت^۹: بر پایه آزمون‌های آزمایشگاهی و بازدهیهای مزرعه‌ای است. در صورت تأیید شدن کیفیت بذر، شناسه گواهی بر روی بسته‌های بذری تأیید شده نصب می‌گردد. برای ارقام سبزی و صیفی که مشمول گواهی اجباری نیستند، سرویس گواهی (SOC) فقط نسبت به انجام آزمون جوانه‌زنی بذر و نیز آزمون‌های پست کنترل، به منظور حصول اطمینان از وجود خلوص رقمی اقدام می‌نماید.

هماهنگی لازم بین بخش‌های تخصصی هشت‌گانه را به عمل می‌آورند. هر کدام از بخش‌های فوق با داشتن دانش و تخصص کافی و آگاهی به شرایط واقعی تولید پیشنهادات لازم به منظور اصلاح مقررات و ضوابط نظام بذر فرانسه را از طریق اتحادیه به وزارت کشاورزی منعکس می‌نمایند.

GNIS علاوه بر فعالیت‌های فوق‌الاشاره در پاره‌ای از مهم‌ترین مباحث معاصر به‌طور مستقیم مشارکت داشته است. موضوعات مهمی نظیر: تنوع زیستی، کشاورزی پایدار، بیوتکنولوژی، مالکیت فکری، ارقام دست‌کاری شده ژنتیکی (GMO) و ... از جمله مباحث مهم مطروحه در سطح بین‌الملل در سنوات اخیر بوده که GNIS در تمام مجامعی که مباحث فوق در آن مطرح بوده حضوری مؤثر و فعال داشته است. همانطور که اشاره شد یکی از اهداف مهم GNIS بهبود مستمر کیفیت بذر است. به همین منظور کار کنترل و گواهی بذر از سوی وزارت کشاورزی فرانسه به GNIS محول شده و GNIS نیز این مهم را از طریق سرویس رسمی کنترل و گواهی بذر (SOC) انجام می‌دهد.

اصول کنترل کیفیت بذرهای تجاری زراعی اولین بار در دهه ۱۹۵۰ توسط سازمان‌های حرفه‌ای در فرانسه پایه‌گذاری شد. ده سال بعد کنترل کیفی بذور براساس مقررات ملی و سپس براساس مقررات اتحادیه اروپا جنبه رسمی به خود پیدا کرد تا اینکه در سال ۱۹۶۲ وزارت کشاورزی کار کنترل و گواهی بذر را به اتحادیه بذر فرانسه (GNIS) واگذار کرد. ابعاد گواهی

پی‌نوشت:

- 1- Community Plant Variety Office (CPVO)
- 2 - National Office for Plant Breeders Right (INOV)
- 3- Registration of Varieties on Official Lists
- 4- French Study and Testing Group for Varieties and Seeds (GEVES)
- 5- Permanent Technical Committee for Breeding (CTPS)
- 6-Official Service for Seed Control and Certification (SOC)
- 7- Administrative Board
- 8- Varietal Certification
- 9- Technological Certification